

Sprievodca dedičským konaním

W
VLKOVÁ
ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA

www.akvlkova.sk

01.07.2026

Úvod

Dedičské konanie patrí medzi najcitlivejšie oblasti civilného práva. V praxi ide o konanie, v ktorom sa stretávajú právne normy s mimoriadne citlivými rodinnými vzťahmi, emóciami a často aj zásadnými majetkovými konfliktmi.

Po strate blízkej osoby sa účastníci ocitajú v situácii, v ktorej je potrebné rýchlo sa zorientovať v procesných pravidlách, právach dedičov a v tom, ako jednotlivé kroky konania ovplyvnia ich budúce majetkové postavenie. Práve v tejto fáze vzniká najviac chýb, ktoré môžu mať nezvratné následky – od zmeškania lehôt, cez nesprávne procesné úkony, až po nepochopenie účinkov odmietnutia dedičstva či vyporiadania majetku.

V praxi vznikajú najmä tieto situácie:

- spory o platnosť závetu,
- spory o neplatnosti listiny o vydedení,
- nezhody medzi dedičmi o rozsah majetku,
- vysporiadanie sa s dlhmi poručiteľa,
- odmietnutie dedičstva a oddĺženie fyzickej osoby,
- potreba dodatočného konania o dedičstve,
- otázky vyporiadania BSM počas dedičského konania,
- procesné chyby pri odmietnutí dedičstva,
- spory o započítanie darov podľa § 484 OZ, či
- otázky týkajúce sa neopomenuteľných dedičov a ich podielov.

Tento odborný sprievodca poskytuje systematický a praktický výklad dedičského konania podľa Civilného mimosporového poriadku. Je spracovaný tak, aby zrozumiteľne vysvetlil jednotlivé fázy konania, ich právne súvislosti a praktické dôsledky pre účastníkov.

V sprievodcovi nájdete najmä odpovede na otázky:

- ktorý súd a ktorý notár vedie dedičské konanie a podľa akých pravidiel sa určuje príslušnosť,
- kto je účastníkom konania a aké následky má smrť dediča počas konania,
- ako sa konanie začína a v akých prípadoch sa nariaduje pojednávanie,
- ako sa zisťuje existencia závetu a ako funguje predbežná správa dedičstva,
- aké inštitúty slúžia na ochranu majetku ešte pred prejednaním (správca dedičstva, neodkladné úkony),
- kedy a z akých dôvodov môže dôjsť k zastaveniu konania,
- ako prebieha upovedomenie o dedičskom práve a aké má právne účinky,
- ako sa riešia spory o dedičské právo a akým spôsobom je chránený oprávnený dedič,
- akým spôsobom sa zisťuje majetok a dlhy poručiteľa v praxi,
- kedy prichádza do úvahy dodatočné konanie o dedičstve,
- ako sa vyporiadava bezpodielové spoluvlastníctvo manželov v rámci dedičstva,
- a kto znáša trovy konania vrátane odmeny notára.

Praktický prístup

Dôraz je kladený na to, aby čitateľ porozumel nielen samotným ustanoveniam zákona, ale aj ich praktickému významu v konkrétnych životných situáciách.

Cieľ sprievodcu

Cieľom je, aby sa čitateľ v dedičskom konaní vedel orientovať, rozumel svojim právam a povinnostiam a mal jasnú predstavu o tom, ako konanie prebieha od začiatku až po jeho právoplatné skončenie.

V situáciách, kde už nejde len o výklad práva, ale o reálne majetkové a rodinné dôsledky, je rozhodujúca správna procesná stratégia a včasná právna ochrana.

Sprievodca je koncipovaný prakticky – každá otázka je spracovaná stručne, vecne a s dôrazom na to, čo účastník konania skutočne potrebuje vedieť. Zároveň upozorňuje na najčastejšie procesné situácie, judikatúru a dôsledky jednotlivých rozhodnutí.

Advokát pre dedičské konanie

Ak sa ocitnete v dedičskom konaní, riešite spor medzi dedičmi alebo máte otázky týkajúce sa závetu či vydedenia, je vhodné zabezpečiť si právne zastúpenie už od samotného začiatku konania. Včasná právna pomoc výrazne znižuje riziko procesných chýb a umožňuje účinne chrániť Vaše dedičské práva.

 Bratislava a celé Slovensko
 Kontaktujte advokáta pre posúdenie vášho prípadu a procesnú stratégiu v dedičskom konaní.

Autorka:

JUDr. Zuzana Vlková, PhD., advokátka

zakladateľka Advokátskej kancelárie VLKOVÁ

VLKOVÁ, advokátska kancelária
Tallerova 1
831 06 Bratislava

IČO: 54877628
DIČ: 1125571106
Reg. číslo SAK: 8544

T: +421 949 203 288
E: info@akvlkova.sk
W: www.akvlkova.sk

1. Ktorý súd je príslušný na prejednanie dedičstva?

Na prejednanie dedičstva je vecne príslušný okresný súd, pričom súd je povinný počas celého konania *ex offio* skúmať svoju príslušnosť. Ak zistí, že nie je príslušný, vec bezodkladne postúpi vecne a miestne príslušnému súdu.

Miestna príslušnosť sa určuje podľa zákonom stanoveného poradia kritérií. Rozhodujúci je predovšetkým posledný trvalý pobyt poručiteľa ku dňu jeho smrti. Ak poručiteľ nemal trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, miestna príslušnosť sa určí podľa miesta, kde sa nachádza jeho majetok. Ak nemožno určiť príslušnosť ani jedným z týchto spôsobov, vychádza sa z miesta úmrtia poručiteľa.

Praktický tip: Klienti sa často riadia miestom, kde poručiteľ zomrel, to však býva až posledné kritérium. Vo väčšine prípadov bude rozhodujúci jeho trvalý pobyt evidovaný v registri obyvateľov.

2. Kto má postavenie účastníka v dedičskom konaní?

Účastníkmi dedičského konania je ten, koho zákon za účastníka označuje ako aj osoby o ktorých právach a povinnostiach sa koná. Ich okruh zisťuje notár ako súdny komisár, pričom okruh osôb sa môže v priebehu dedičského konania meniť (napríklad pri odmietnutí dedičstva alebo zistení ďalšieho dediča).

Medzi účastníkov patria najmä: osoby, o ktorých možno dôvodne predpokladať, že sú dedičmi (zo zákona alebo zo závetu), štát (ak niet dedičov alebo pri likvidácii dedičstva), osoba, ktorá sa postarala o pohreb poručiteľa (pri nepatrnom majetku), veriteľ poručiteľa (v zákonom stanovených prípadoch), manžel poručiteľa (ak nie je dedičom, účastníkom je v časti o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva), správca dedičstva (ak bol ustanovený), notár (v časti týkajúcej sa jeho odmeny a náhrad) a aj iné osoby, ak sa koná o ich právach a povinnostiach.

V dodatočnom konaní o dedičstve ide spravidla o rovnaký okruh účastníkov.

Praktický tip: Okruh účastníkov nie je pevný – môže sa meniť v závislosti od priebehu konania a zistených skutočností.

3. Čo sa stane, ak dedič zomrie počas dedičského konania?

Ak dedič zomrie ešte počas prebiehajúceho dedičského konania, nastupujú na jeho miesto dedičia zomretého dediča. Ide o tzv. transmisiu dedičstva, pri ktorej dochádza zo zákona k procesnému prepojeniu dvoch dedičských konaní.

V praxi to znamená, že ten istý majetok sa nemôže prejednávať v dvoch samostatných konaniach po dvoch osobách. Notár ako súdny komisár preto zabezpečí, aby sa dedičstvo po pôvodnom poručiteľovi prejednálo aj vo vzťahu k zomretému dedičovi, a zároveň vykonáva úkony aj vo vzťahu k dedičstvu po tomto zomrelom dedičovi.

Hoci ide o dve dedičské konania, každé sa týka iného majetku – v prvom sa rieši dedičstvo po pôvodnom poručiteľovi, v druhom ostatný majetok zomrelého dediča. Medzi týmito konaniami však existuje hmotnoprávna súvislosť.

Táto úprava sa primerane použije aj v prípade, ak počas konania zomrie manžel poručiteľa a bezpodielové spoluvlastníctvo manželov ešte nebolo vyporiadané.

4. Ako sa začína dedičské konanie?

Dedičské konanie sa začína buď z úradnej moci súdu (*ex offio*), alebo na návrh.

V praxi najčastejšie ide o začatie *ex offio*, keď sa súd dozvie o smrti poručiteľa, typicky prostredníctvom matriky, ktorá mu zašle oznámenie o úmrtí, prípadne na základe právoplatného rozsudku o vyhlásení osoby za mŕtvu. V takom prípade súd vydá uznesenie o začatí konania o dedičstve, ktoré sa nedoručuje. Konanie je začaté už dňom jeho vydania. Následne súd poverí notára ako súdneho komisára a postúpi mu spis.

Druhou možnosťou je začatie konania na návrh, ktorý spravidla podáva dedič po poručiteľovi. Ak návrh podá iná osoba,

napríklad obec alebo nemocnica, súd ho posúdi skôr ako podnet a môže konanie začať aj tak *ex offo*. Konanie je začaté dňom doručenia návrhu súdu.

Návrh by mal obsahovať základné údaje o poručiteľovi, jeho smrti, majetku, dlhoch, okruhu dedičov a titule dedenia, pričom je vhodné priložiť aj dostupné listinné dôkazy.

5. Čo sa stane, ak je účastníkom dedičského konania osoba s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony alebo maloletý?

Ak je účastníkom dedičského konania osoba, ktorá nemá plnú spôsobilosť na právne úkony (napríklad maloletý alebo osoba s obmedzenou spôsobilosťou), zákon vyžaduje osobitný postup. Dedičské konanie je obligatórne spojené s konaním o schválenie právneho úkonu dediča s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony.

Takéto úkony za ňu robí jej zákonný zástupca, prípadne kolízny opatrovník, ak zákonný zástupca nemôže konať (napr. je tiež dedičom). Ide však len o situácie, keď ide o úkony presahujúce bežnú správu práv – typicky napríklad odmietnutie dedičstva, uzavretie dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva, námietka relatívnej neplatnosti závetu, prenechanie predĺženého dedičstva veriteľom alebo nakladanie s majetkom z dedičstva.

O týchto úkonoch rozhoduje priamo súd, ktorý vedie dedičské konanie. Dôležité je, že nejde o samostatné konanie pred iným súdom – schválenie je „spojené“ s dedičským konaním a rozhoduje sa v jeho rámci, spravidla jedným uznesením.

Prakticky to znamená, že ak je takáto osoba dedičom, celý proces je formálne kontrolovaný súdom, aby bola zabezpečená ochrana jej práv a aby nedošlo k nevýhodnému nakladaniu s dedičstvom.

6. Kedy sa v dedičskom konaní nariaďuje pojednávanie?

V dedičskom konaní neplatí, že pojednávanie sa koná vždy. Zákon rozlišuje situácie, kedy je jeho nariadenie povinné, a kedy nie.

Pojednávanie sa musí nariaďiť najmä vtedy, ak je dedičské právo sporné, ak sa vyporiadava bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, pri vydaní uznesenia o dedičstve alebo pri rozhodovaní o nariadení likvidácie dedičstva. Ide teda o prípady, kde je potrebné aktívne prejednanie veci a vyjadrenia účastníkov.

Naopak, pojednávanie sa spravidla nenariaďuje, ak sa dedičstvo potvrdzuje jedinému dedičovi alebo ak prípadne štátu ako odúmrt'. V týchto prípadoch je však stále možné pojednávanie nariaďiť, ak to notár alebo súd považuje za potrebné.

Pre dedičské konanie je zároveň typické, že pojednávanie je neverejné a jeho priebeh sa nezaznamenáva zvukovým záznamom.

Praktický tip: V jednoduchších prípadoch sa dedičské konanie často vybaví bez pojednávania, čo môže celý proces výrazne urýchliť.

7. Čo sa deje pred samotným prejednaním dedičstva?

Ešte pred samotným prejednaním dedičstva prebieha prípravná fáza konania, v ktorej notár ako súdny komisár zisťuje základné skutočnosti potrebné pre ďalší postup. Nejde o pojednávanie, ale o tzv. predbežné vyšetrovanie veci.

V tejto fáze sa najmä skúma, kto prichádza do úvahy ako dedič, či poručiteľ zanechal závet a aký je jeho obsah, ako aj to, či niektorý z účastníkov nepotrebuje ustanoviť opatrovníka. Zároveň sa zisťuje majetok a dlhy poručiteľa, a to aj za súčinnosti účastníkov, ale aj prostredníctvom dožiadaní rôznych inštitúcií (napríklad banky, kataster či Sociálna poisťovňa).

Notár môže vykonávať aj predbežné výsluchy a obstarávať dôkazy aj bez návrhu účastníkov, aby zistil skutočný stav veci. Súčasne môže prijať neodkladné opatrenia, napríklad zabezpečiť majetok (zapečatením bytu alebo uložením vecí do úschovy), zabezpečiť veci podliehajúce skaze alebo ustanoviť správcu dedičstva, ak je to potrebné na ochranu jeho hodnoty.

Praktický tip: Čím viac informácií o majetku a dedičoch poskytnú účastníci už v tejto fáze, tým rýchlejšie a efektívnejšie môže dedičské konanie prebehnúť.

8. Ako sa v dedičskom konaní zisťuje existencia a obsah závetu?

Zistenie závetu vykonáva výlučne notár ako súdny komisár po smrti poručiteľa. Najskôr preverí Notársky centrálny register závetov. Ak sa závet zistí, notár zisťuje jeho stav a obsah, spíše o tom zápisnicu a závet vyhlási jeho doslovným prečítaním pred účastníkmi dedičského konania.

Ak je závet evidovaný v Notárskom centrálnom registri, k zápisnici sa pripojí osvedčená kópia a originál zostáva po skončení dedičského konania uložený u notára. Ak je závet mimo registra – napríklad v úschove notára alebo uložený na súde – tento orgán zašle originál súdnemu komisárovi, ktorý ho vyhlási, pričom po skončení dedičského konania sa originál závetu uloží na okresnom súde. Rovnako sa postupuje aj v prípade, ak je závet predložený dedičom počas konania dedičom alebo inou osobou.

Ak existuje viac závetov, zisťuje sa stav a obsah všetkých. Notár môže tiež vyzvať osobu, u ktorej sa závet nachádza, aby ho predložila. Po zistení obsahu môže umožniť nahliadnutie do závetu aj osobám, ktoré preukážu právny záujem.

Praktický tip: Aj listina, pri ktorej nie je isté, či ide o závet, sa v konaní preveruje, ak niekto tvrdí, že obsahuje poslednú vôľu poručiteľa.

9. Čo sú neodkladné úkony v dedičskom konaní a kedy sa vykonávajú?

Neodkladné úkony slúžia na zachovanie majetku patriaceho do dedičstva až do právoplatného skončenia dedičského konania. Vykonávajú sa najmä vtedy, ak hrozí poškodenie majetku, očakáva sa dlhší priebeh konania alebo existujú spory medzi účastníkmi dedičského konania.

Notár ako súdny komisár ich nariaďuje spravidla uznesením, prípadne ich vykoná

priamo, a trvajú len dovtedy, kým je to potrebné. Neodkladné úkony možno ukončiť fakultatívne, ak odpadol dôvod, pre ktorý sa nariadili, ale vždy sa ukončia právoplatným skončením dedičského konania.

Medzi najčastejšie neodkladné úkony patrí najmä zabezpečenie majetku (napr. zapečatenie bytu), jeho súpis, uloženie vecí do úschovy, zverenie vecí osobnej potreby blízkym osobám, ustanovenie správcu dedičstva alebo predaj vecí, ktoré by sa mohli znehodnotiť či ich uschovanie by bolo neprimerane nákladné. Môže ísť aj o zákaz nakladania s finančnými prostriedkami na účtoch poručiteľa.

Praktický tip: Neodkladné úkony majú preventívny charakter – ich cieľom nie je rozdelenie majetku, ale jeho ochrana pred stratou alebo znehodnotením.

10. Kto je správca dedičstva a akú má úlohu?

Správca dedičstva je osoba, ktorú notár ako súdny komisár ustanoví ako neodkladný úkon v prípadoch, keď je potrebné zabezpečiť riadnu správu majetku poručiteľa. Ustanovuje sa najmä v situáciách, keď by bez odbornej správy mohlo dôjsť k zníženiu hodnoty majetku, napríklad pri podnikaní alebo správe nehnuteľností.

Správcom môže byť dedič, blízka osoba, ale aj iná fyzická alebo právnická osoba (napr. odborník), vždy však musí s ustanovením súhlasiť. Do funkcie je ustanovený uznesením a svoju činnosť začína jeho dorúčením.

Jeho hlavnou úlohou je vykonávať úkony nevyhnutné na zachovanie hodnoty dedičstva. Správca musí konať s odbornou starostlivosťou, jeho úkony zaväzujú dedičov a za škodu zodpovedá podľa všeobecných ustanovení o náhrade škody podľa § 420 a nasl. OZ. Notár mu môže uložiť aj povinnosť podávať priebežné informatívne správy.

Funkcia správcu môže zaniknúť najmä skončením dedičského konania alebo jeho odvolaním z dôležitých dôvodov. Po skončení je povinný predložiť záverečnú správu a súd rozhodne o jeho odmene a náhrade výdavkov, ktoré spravidla hradia dedičia.

Praktický tip: Správca dedičstva sa ustanovuje skôr výnimočne, najmä pri zložitejšom alebo „aktívnom“ majetku, ktorý si vyžaduje priebežnú správu.

11. Kedy sa dedičské konanie zastaví už po predbežnom vyšetrení?

Ak sa v prípravnej fáze zistí, že poručiteľ nezanechal žiadny majetok alebo iba dlhy, notár konanie o dedičstve uznesením zastaví. Uznesenie sa doručuje len známym účastníkom dedičského konania.

Ak poručiteľ zanechal len majetok nepatrnej hodnoty (alebo nižší ako náklady na pohreb), môže notár tento majetok vydať osobe, ktorá zabezpečila pohreb, a zároveň konanie zastaviť. Podmienkou je jej súhlas; uznesenie sa doručuje aj tejto osobe a je proti nemu prípustné odvolanie.

Ak nie sú splnené tieto podmienky (napr. je sporné, kto zabezpečil pohreb, alebo ide o hodnotnejší majetok), dedičstvo sa prejednáva štandardne.

Dôležité je, že zastavenie dedičského konania v týchto prípadoch nezasahuje do hmotnoprávnych práv – nevylučuje napríklad podanie určovacej žaloby ani návrh na dodatočné konanie o dedičstve.

12. Ako prebieha upovedomenie o dedičskom práve a aký má význam v dedičskom konaní?

Upovedomenie o dedičskom práve je formálny úkon notára, ktorým informuje potenciálnych dedičov o ich dedičskom práve. Vydáva sa vtedy, ak konanie nebolo zastavené. Dedič je poučený o svojom dedičskom práve, o možnosti odmietnuť dedičstvo v lehote jedného mesiaca od doručenia upovedomenia (hmotnoprávna lehota, ktorú môže súd z dôležitých dôvodov predĺžiť) a o účinkoch odmietnutia, ktoré pôsobí spätne (*ex tunc*).

Upovedomenie môže byť prvou informáciou o konaní, keďže uznesenie o začatí konania sa dedičovi nemusí doručovať. Notár ho vykoná ústne do zápisnice (ak sú dedičia prítomní u notára) alebo ho doručí do vlastných rúk. Fikcia doručenia sa neuplatní.

Ak nie je známy dedič alebo jeho pobyt, súd vykoná úkony na jeho zistenie (polícia, ZVJS, matrika). Ak sú neúspešné, ustanoví mu procesného opatrovníka a upovedomí ho verejnou vyhláškou. Vo vyhláške ho vyzve, aby sa prihlásil v lehote najmenej jedného mesiaca, a poučí ho o následkoch neprihlásenia, najmä že sa naňho pri prejednaní dedičstva neprihliada.

Verejná vyhláška sa zverejňuje na úradnej tabuli súdu, webovej stránke súdu a Notárskej komory SR; môže byť zverejnená aj v médiách. Ďalšie úkony v konaní možno vykonať až po tom, čo je preukázané, že dedičom zanikla možnosť dedičstvo odmietnuť.

13. Kedy vzniká spor o dedičské právo a ako sa rieši v dedičskom konaní?

Spor o dedičské právo vzniká vtedy, ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a zároveň popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol (§ 192 CMP). Ide o situáciu, keď účastníci spochybňujú samotnú existenciu dedičského práva osoby, ktorú súdny komisár považuje za dediča.

Ak vyriešenie sporu závisí len od právneho posúdenia nesporných skutočností (napr. výklad ustanovení o spolužijúcej osobe, posúdenie formálnych náležitostí závetu, ktoré nie sú sporné), rozhodne o ňom notár uznesením. Uznesením určí, s kým bude ďalej konať ako s dedičom, a komu účasť v konaní končí. Proti uzneseniu je prípustný opravný prostriedok.

Ak však vyriešenie sporu závisí od zistenia sporných skutkových okolností (napr. platnosť podpisu na závete, splnenie podmienok spolužitia, platnosť listiny o vydedení), notár nemôže spor rozhodnúť. V prípade, ak sa spor nepodarí vyriešiť zmierlivou cestou, uznesením vyzve účastníka, ktorého tvrdenia sa javia menej pravdepodobné, aby podal žalobu na všeobecný súd, ktorý prejednáva dedičstvo (výlučná miestna príslušnosť podľa § 20 písm. b) CSP). Lehotu určí najmenej na jeden mesiac. Ide o žalobu podľa § 137 písm. d) CSP na určenie právnej skutočnosti; naliehavý právny záujem sa nepreukazuje, keďže je daný osobitným ustanovením CMP.

Ak je žaloba podaná včas, dedičské konanie sa preruší a pokračuje až po právoplatnom skončení sporového konania. Ak žaloba podaná nebola, bola odmietnutá alebo bolo konanie o nej zastavené, uplatní sa nevyvrátiteľná domnienka, že spor bol rozhodnutý v neprospech žalobcu; ten prestáva byť účastníkom dedičského konania.

14. Ako je chránený oprávnený dedič, ktorý nebol účastníkom dedičského konania?

Skončenie dedičského konania nebráni tomu, kto nebol jeho účastníkom, aby sa domáhal svojho dedičského práva žalobou, pokiaľ nebola vykonaná likvidácia dedičstva (§ 212 ods. 2 CMP). Ide o situácie, keď osoba mala byť účastníkom konania, ale nebola – napríklad v dôsledku sporného dedičského práva, neuplatneného dedičského práva alebo neupovedomenia dediča (§ 485 OZ).

Podmienkami podania žaloby sú: (a) právoplatné skončenie dedičského konania, (b) neexistencia právoplatného uznesenia o likvidácii dedičstva, (c) žalobcom je osoba, ktorá nebola účastníkom dedičského konania hoci mala byť, (d) dodržanie trojročnej premlčacej lehoty, ktorá plynie od právoplatnosti uznesenia o dedičstve (§ 105 OZ).

Právny poriadok neumožňuje obnovu dedičského konania ani jeho opätovné prejednanie. Ochrana oprávneného dediča sa preto realizuje výlučne žalobou podľa § 485 OZ (hereditas petitió). Nepravý dedič je povinný vydať oprávnenému dedičovi majetok, ktorý z dedičstva má, podľa zásad bezdôvodného obohatenia – prednostne naturálnou reštitúciou, a ak to nie je možné, peňažnou náhradou.

Judikatura zdôrazňuje, že ide o osobitnú žalobu, ktorá nie je určovacou žalobou podľa § 137 písm. a) CSP, a preto sa nevyžaduje preukazovanie naliehavého právneho záujmu (KS Bratislava, 9Co/300/2011). Premlčacia lehota je trojročná a plynie od právoplatnosti uznesenia o dedičstve (KS Trenčín, 17Co/95/2012). Žaloba je predčasná, ak dedičské konanie ešte právoplatne neskončilo (NS SR, 2Cdo/26/2011).

Oprávneným dedičom je ten, komu svedčí dedičský titul (zákon alebo závet), nebol platne vydedený a nedopustil sa konania zakladajúceho dedičskú nespôsobilosť, no napriek tomu nebol účastníkom konania. Nepravý dedič musí vydať nielen majetok zahrnutý do súpisu, ale aj majetok, ktorý si ponechal mimo súpisu.

15. Ako prebieha súpis majetku a dlhov poručiteľa a aký význam má pre určenie hodnoty dedičstva?

Súdny komisár zisťuje majetok a dlhy poručiteľa a vykoná ich súpis (§ 197 až § 201 CMP). Za dlhy poručiteľa sa považujú (a) záväzky vzniknuté za jeho života, aj keď ešte nie sú splatné, (b) dlhy, ktorých právny dôvod vznikol za života poručiteľa a boli by vznikli, keby poručiteľ nezomrel, a (c) náklady pohrebu. Za dlhy sa naopak nepovažujú (a) záväzky zaniknuté smrťou poručiteľa, (b) povinnosti akcesorickej povahy či (c) solidárne záväzky v celosti – pri nich sa započítava len časť, ktorá by pripadla poručiteľovi.

Ak je medzi účastníkmi spor o to, či určitá vec alebo dlh patrí do dedičstva, súdny komisár na sporný majetok alebo dlh neprihliadne, pokiaľ o ňom nerozhodol súd právoplatným rozsudkom. Spornosť sa vyznačí v súpise. Riešením je žaloba na určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP (pri majetku) alebo žaloba na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP (pri dlhu), pri ktorej je aktívne legitimovaný veriteľ.

Na spoľahlivé zistenie dlhov môže súdny komisár na návrh aspoň jedného dediča vydať uznesenie – konvokáciu veriteľov (§ 199 CMP). Veritelia sú vyzvaní, aby v lehote najmenej jedného mesiaca oznámili svoje pohľadávky. Výzva nemá hmotnoprávne účinky, čo znamená, že dlh neoznáním nezaniká. Uznesenie sa zverejňuje na úradnej tabuli súdu, na webe súdu a na webe Notárskej komory.

Na základe súpisu súd uznesením určí všeobecnú hodnotu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva (§ 200 CMP). Všeobecná hodnota majetku je trhovú cenu pri poctivom predaji. Čistá hodnota dedičstva je rozdiel medzi hodnotou majetku a výškou dlhov. Ak je záporná, ide o predĺžené dedičstvo.

Uznesenie o určení hodnoty dedičstva môže byť zahrnuté priamo v uznesení o dedičstve, ktorým sa dedičské konanie končí.

Účastník dedičského konania môže namietat, že určitá vec má byť do súpisu doplnená. Ak súdny komisár námietke nevyhovie, účastník sa môže domáhať svojho práva žalobou (žaloba o určenie, že vec patrí do dedičstva alebo spochybnenie prevodu majetku, ktorý poručiteľ uskutočnil za života).

Počas konania môžu dedičia scudziť majetok patriaci do dedičstva alebo s ním nakladať nad rámec obvyklého hospodárenia len so súhlasom súdneho komisára (§ 201 CMP), a to aj napriek tomu, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa. Súhlas sa neudelí najmä vtedy, ak je pravdepodobné, že dedičstvo je predĺžené.

16. Kedy sa vykonáva dodatočné konanie o dedičstve a aký je jeho účel?

Dodatočné konanie o dedičstve sa vykoná vtedy, ak sa po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa dedičské konanie skončilo, objaví ďalší majetok poručiteľa alebo majetok, ktorý bol pôvodne sporný (§ 211 CMP). Ak sa objaví iba dlh, dodatočné konanie sa nevykoná. Účelom tohto konania nie je prehodnotenie skutkových alebo právnych záverov pôvodného konania, ale doplnenie prejednávania o novoobjavený majetok. Ako zdôraznil Najvyšší súd SR (3 Cdo 168/2014), dodatočné konanie neobnovuje pôvodnú dedičskú vec a nijako do nej nezasahuje. Nadväzuje na ňu a rieši len rozsah majetku. Dodatočné konanie neslúži na nápravu procesných väd ani na otvorenie už právoplatne skončeného konania (NS SR, 2 Cdo 108/2008).

Dodatočné konanie je namieste, ak majetok nebol prejednaný preto, že nebol známy alebo bol medzi účastníkmi sporný. Podľa § 198 CMP sa sporný majetok v pôvodnom konaní len označí ako sporný a pri výpočte čistej hodnoty dedičstva sa naň neprihliada. Podľa § 212 ods. 1 CMP sa účastníci môžu domáhať svojho práva žalobou. Ak súd v sporovom konaní určí, že vec patrí do dedičstva, možno začať dodatočné konanie o dedičstve.

Konanie sa začína buď na návrh dediča, alebo ex offo (§ 211 ods. 2 CMP), ak súd zistí novoobjavený majetok na základe podnetu alebo vlastnou činnosťou. Uznesenie o začatí konania vydáva vždy súd, nie súdny komisár. Následne poverí notára a postúpi mu spis.

Súd dodatočné konanie zastaví, ak zistí, že novoobjavený majetok neexistuje, nepatrí poručiteľovi alebo sa objavil iba dlh (§ 211 ods. 3 CMP).

Okruh účastníkov je totožný s pôvodným konaním, s výnimkou prípadov, keď bolo pôvodné konanie zastavené pre nemajetnosť alebo pre vydanie nepatrného dedičstva.

Konanie o novoobjavenom majetku má nespornú povahu a uplatňuje sa v ňom vyšetrovacia zásada. Objasnenie skutkového stavu je vecou súdu (NS SR, 5 Cdo 241/2013, R 8/2015).

Tu je skrátená verzia – presne na polovicu, ale stále plne odborná a použiteľná v sprievodcovi:

17. Ako sa končí konanie o dedičstve a aké rozhodnutia môže súdny komisár vydať?

Konanie o dedičstve sa končí buď schválením dohody dedičov a veriteľov o prenechaní predĺženého dedičstva na úhradu dlhov, alebo vydaním uznesenia o dedičstve podľa § 203 CMP. Dohoda sa schvaľuje len vtedy, ak neodporuje zákonu. Uznesením o dedičstve súdny komisár potvrdí nadobudnutie dedičstva (a) jednému dedičovi, (b) potvrdí odúmrt' štátu, (c) schváli dohodu dedičov o vyporiadaní dedičstva, (d) schváli dohodu o prenechaní predĺženého dedičstva veriteľom, alebo (e) potvrdí nadobudnutie podľa dedičských podielov, ak k dohode nedošlo. Ak je to potrebné, vykoná aj vyporiadanie medzi dedičmi.

Konanie sa končí právoplatnosťou uznesenia o dedičstve, ktorú vyznačí notár. Voči uzneseniu je prípustný opravný prostriedok (odvolanie), ktoré sa podáva u notára, ale je včasne podané aj pri podaní na súde. Právoplatné uznesenie je exekučným titulom najmä pre pohľadávky medzi dedičmi a pre odmenu súdneho komisára.

Po právoplatnosti musí byť zrušené zabezpečenie dedičstva – faktickým úkonom (napr. odpečatenie bytu) alebo uznesením, ktorým sa zruší predchádzajúce opatrenie (napr. blokácia finančných prostriedkov). Následne súdny komisár predloží spis súdu. Judikátúra zdôrazňuje, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa a uznesenie o dedičstve má deklaratórnu povahu (NS SR, 3 Cdo 84/2012).

18. Ako sa postupuje, ak sa zistí, že poručiteľ žije?

Ak sa počas konania o dedičstve zistí, že poručiteľ žije, notár konanie okamžite zastaví. Účinky už vykonanej likvidácie dedičstva však zostávajú zachované (napr. predaj veci podľa § 126 OZ).

Ak sa zistí, že poručiteľ žije až po právoplatnom skončení konania, príslušný súd (nie súdny komisár) uznesenie o dedičstve zruší. Právoplatne ukončenú likvidáciu dedičstva však zrušiť nemožno.

19. Ako sa v dedičskom konaní vyporiadava majetok patriaci do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (BSM)?

Ak majetok poručiteľa tvoril súčasť BSM, ktoré zaniklo jeho smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho, vyporiadanie BSM predstavuje o obligatórnu časť dedičského konania. V tejto fáze už musí byť ustálený okruh dedičov. Majetok v BSM sa vyporiadava prioritne dohodou medzi pozostalým manželom a všetkými dedičmi. Dohoda môže byť písomná alebo ústna do zápisnice a schvaľuje ju súdny komisár alebo dedičský súd (ak je pozostalý manžel obmedzený v spôsobilosti na právne úkony). Ak k dohode nedôjde, vyporiadanie BSM vykoná autoritatívne notár.

Uznesenie o vyporiadaní BSM musí obsahovať (a) označenie majetku, (b) jeho hodnotu ku dňu vyporiadania, (c) určenie, komu pripadá, (d) dlhy poručiteľa.

Spoločné dlhy manželov možno vyporiadať dohodou (so súhlasom veriteľa alebo bez neho, pričom účinky bez súhlasu viažu len manžela a dedičov), alebo sa nevyporiadajú a do súpisu sa

zahrnie len účtovná časť dlhu pripadajúca na poručiteľa.

Vyporiadanie BSM sa končí právoplatnosťou uznesenia o dohode alebo autoritatívnom rozhodnutí. Ak sa spornosť odstráni alebo sa objaví ďalší majetok patriaci do BSM ešte pred skončením konania, súdny komisár postupuje rovnako ako pri prvotnom vyporiadaní BSM.

Ak BSM zaniklo ešte za života poručiteľa, ale nebolo vyporiadané a nezačalo sa za života poručiteľa o ňom súdne konanie, vyporiada sa obligatórne v dedičskom konaní rovnako, ako keby zaniklo smrťou poručiteľa.

20. Kto platí odmenu notára a trovy konania v dedičskom konaní?

Odmenu notára a jeho hotové výdavky platí dedič, ktorý dedičstvo nadobudol. Ak je dedičov viac, hradia trovy podľa pomeru hodnoty nadobudnutého dedičstva. Ak sa dodatočné konanie zastaví, trovy znáša navrhovateľ. V ostatných prípadoch (zastavenie konania, odúmrt', prenechanie dedičstva veriteľom) ich hradí štát.

O náhrade trov konania rozhoduje súd len na návrh (§ 57 CMP) v uznesení o dedičstve. Notár spravidla náhradu trov konania nepriznáva. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok vzniká vydaním rozhodnutia o dedičstve (10 EUR. 25 EUR alebo 0,2 % najviac 250 EUR). Súd môže uložiť náhradu trov z dôvodu zavinenia (§ 54 CMP) alebo priznať náhradu z dôvodu spravodlivosti (§ 55 CMP).

V prípade záujmu o právne služby nás neváhajte kontaktovať.

